

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL
RHONDDA CYNON TAF
COUNTY BOROUGH COUNCIL

GWŶS I GYFARFOD O'R CYNGOR

C. Hanagan
Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf
Y Pafiliynau
Parc Hen Lofa'r Cambrian
Cwm Clydach CF40 2XX

Dolen gyswllt: Ms J Nicholls - Principle Democratic Services Officer (01443 424098)

DYMA WŶS I CHI i gyfarfod o **PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU** yn cael ei gynnal yn **Siambr y Cyngor, Y Pafiliynau, Parc Hen Lofa'r Cambrian, Cwm Clydach, Tonypanyd CF40 2XX** on **DYDD IAU, 24AIN HYDREF, 2019** am **5.00 PM.**

Caiff Aelodau nad ydyn nhw'n aelodau o'r pwyllgor ac aelodau o'r cyhoedd gyfrannu yn y cyfarfod ar faterion y cyfarfod er bydd y cais yn ôl doethineb y Cadeirydd. Gofynnwn i chi roi gwybod i Wasanaethau Democrataidd erbyn Dydd Mawrth, 22 Hydref 2019 trwy ddefnyddio'r manylion cyswllt uchod, gan gynnwys rhoi gwybod a fyddwch chi'n siarad Cymraeg neu Saesneg.

AGENDA

Tudalennau

1. DATGAN BUDDIANT

Derbyn datganiadau o fuddiannau personol gan Aelodau, yn unol â gofynion y Cod Ymddygiad.

Noder:

1. Mae gofyn i Aelodau ddatgan rhif a phwnc yr agendwm mae eu buddiant yn ymwneud ag ef a mynegi natur y buddiant personol hwnnw;
a
2. Lle bo Aelodau'n ymneilltuo o'r cyfarfod o ganlyniad i ddatgelu buddiant sy'n rhagfarnu, mae rhaid iddyn nhw roi gwybod i'r Cadeirydd pan fyddan nhw'n gadael.

2. COFNODION

Cymeradwyo cofnodion o gyfarfodydd canlynol y Pwyllgor Trosolwg a

Chraffu yn adlewyrchiad cywir o'r cyfarfod:-

- Y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd ar 3 Medi 2019; a
- Y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu arbennig a gynhaliwyd ar 23 Medi 2019;

5 - 16

3. ADBORTH – GWAITH CYN Y CAM CRAFFU

Trafod gwybodaeth am faterion y mae'r Pwyllgor yma'n craffu arnynt - Cynllun Corfforaethol drafft y Cyngor 2020.

17 - 22

4. PARATOI AR GYFER BREXIT HEB GYTUNDEB

Derbyn adroddiad y Prif Weithredwr am baratoi ar gyfer Brexit heb Gytundeb

23 - 34

5. MATERION BRYS

Trafod unrhyw faterion sydd, yn ôl doethineb y Cadeirydd, yn faterion brys yng ngoleuni amgylchiadau arbennig.

6. DOLENNI YMGYNGHORI

Gwybodaeth mewn perthynas ag [ymgyngoriadau](#) perthansol i'w ystyried gan y Pwyllgor.

Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu

Cylchreliad:-

Cadeirydd ac is-gadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu
(Y Cynghorydd M Adams a Y Cynghorydd S Evans)

Y Cynghorwyr Bwrdeistref Sirol:

Y Cynghorydd J Bonetto, Y Cynghorydd P Jarman, Y Cynghorydd J Harries,
Y Cynghorydd H Boggis, Y Cynghorydd J Brencher, Y Cynghorydd D Macey,
Y Cynghorydd E Stephens, Y Cynghorydd L Walker, Y Cynghorydd G Caple,
Y Cynghorydd M Griffiths, Y Cynghorydd S Morgans and Y Cynghorydd W Jones

Christian Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu

Aelodau Cyfetholedig Addysg er gwybodaeth-

Mr M Cleverley, Cynrychiolydd Cymdeithas Genedlaethol yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawesau a'r Panel Athrawon
Ms A Jones, Cynrychiolydd UNITE
Mr C Jones, Cynrychiolydd GMB
Mrs C Jones, Cynrychiolydd Undeb Cenedlaethol yr Athrawon a'r Panel Athrawon
Mr D Price, Cynrychiolydd UNSAIN/UNISON

Mr J Fish, Cynrychiolydd Rhiant-Lywodraethwr wedi'i ethol
Mr A Ricketts, Cynrychiolydd Awdurdodau Esgobaethol â'r hawl i bleidlais
Mr Kevin Wilhite, Cynrychiolydd Rhiant-Lywodraethwr wedi'i ethol

Y Cynghorydd M Webber

Mr R Hull – Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio

</TRAILER_SECTION>

Tudalen wag

CYNGOR RHONDDA CYNON TAF

Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a gafodd ei gynnal ddydd Mawrth, 3 Medi 2019 am 5pm yn Siambr y Cyngor, Y Pafiliynau, Parc Hen Lofa'r Cambrian. Cwm Clydach, Tonypany CF40 2XX.

Cynghorwyr y Fwrdeistref Sirol – Aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn bresennol: -

Y Cynghorydd M Adams (Cadeirydd)

Y Cynghorydd S Evans	Y Cynghorydd J Bonetto
Y Cynghorydd P Jarman	Y Cynghorydd J Harries
Y Cynghorydd H Boggis	Y Cynghorydd J Brencher
Y Cynghorydd D Macey	Y Cynghorydd L Walker
Y Cynghorydd G Caple	Y Cynghorydd M Griffiths
Y Cynghorydd S Morgans	Y Cynghorydd W Jones

Swyddogion yn bresennol

Mr C Hanagan – Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraataidd a Chyfathrebu
Mrs L Davies - Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Diogelwch y Cyhoedd
Ms J Thomas, Rheolwr Adborth, Ymgysylltu a Chwynion Cwsmeriaid
Mr G Black, Rheolwr Gwasanaeth - Cymunedau Diogel a Phartneriaethau Strategol

9 Ymddiheuriad

Daeth ymddiheuriad am absenoldeb gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol E. Stephens

10 Datgan Buddiant

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, doedd dim datganiadau o fuddiant ynglŷn â'r agenda.

11 Cofnodion

PENDERFYNWYD cymeradwyo cofnodion o gyfarfodydd canlynol y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn adlewyrchiad cywir o'r cyfarfod:-

- Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, 1 Gorffennaf 2019;
- Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Arbennig, 22 Gorffennaf 2019; a
- Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Arbennig, 31 Gorffennaf 2019

12 Materion sy'n Codi:

Materion sy'n Codi:

Cofnodion 22 Gorffennaf 2019

Adolygu Trefniadau Etholiadol Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru

Gofynnodd Aelod a oedd gofyn i Aelodau Cwm Rhondda Fach gofrestru eu

gwrthwynebiadau ymhellach yn dilyn eu sylwadau yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Gorffennaf 2019.

Atebodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu fod y sylwadau a gyflwynwyd gan Aelodau yn y cyfarfod wedi bod yn rhan o adborth yr ymgynghoriad, ac y byddan nhw'n cael eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Medi 2019, lle bydd ymateb cyffredinol y Cyngor yn cael ei bennu.

13 Cynllun Adborth Cwsmeriaid y Cyngor

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu yr adroddiad ar y cyd mewn perthynas ag adroddiad blynyddol cyntaf y Cynllun Adborth Cwsmeriaid - Rhoi Sylwadau, Canmol a Chwyno 2018/19. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod yr adroddiad yn ceisio argymhellion y Pwyllgorau Craffu ac yn awgrymu meysydd i'w gwella o ran cynnwys a chyhoeddi adroddiadau blynyddol y Cynllun Adborth Cwsmeriaid yn y dyfodol.

Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth yr Aelodau at adran 5 yn yr adroddiad a oedd yn nodi cyfranogiad y pwyllgor craffu ac ychwanegodd fod hwn yn gyfle i Aelodau nodi tueddiadau a themâu ynghyd â chytuno ar lefel adrodd briodol yn y dyfodol.

Dywedodd y Rheolwr Adborth, Ymgysylltu a Chwynion Cwsmeriaid, mai hwn oedd y tro cyntaf i adroddiad y Cynllun Adborth Cwsmeriaid gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu. Er nad oedd unrhyw ofyniad statudol i'r awdurdod lleol gynhyrchu adroddiad blynyddol, ystyriwyd ei bod yn bwysig rhoi gwybod i'r pwyllgorau craffu am natur yr adborth gan gwsmeriaid, a sut mae'r Cyngor yn casglu sylwadau, cwynion a chanmoliaeth trigolion ac ymwelwyr â'r Fwrdeistref Sirol. Amlygodd y Rheolwr Adborth, Ymgysylltu a Chwynion Cwsmeriaid rai o'r gwelliannau a wnaed i'r Cynllun Adborth Cwsmeriaid ers mis Ionawr 2019, fel cofnodi adborth yn fwy cywir, cyflwyno cyfarfodydd chwarterol ar gyfer cydgysylltwyr y Cynllun Adborth Cwsmeriaid a gwelliannau i'r wybodaeth sydd ar y wefan a'r cyfryngau cymdeithasol ynglŷn â'r y Cynllun Adborth Cwsmeriaid.

Adroddwyd bod newidiadau deddfwriaethol i bwerau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (PSOW) wedi dod i rym ar 1 Mai 2019. Mae hyn yn golygu bod mwy o bwerau ymchwilio bellach mewn grym, yn ogystal â rôl fonitro safonau, tueddiadau a phatrymau ar draws awdurdodau lleol yng Nghymru. Esboniodd y Rheolwr Adborth, Ymgysylltu a Chwynion Cwsmeriaid ei bod hi'n amser da i'r adroddiadau ddechrau cael eu cyflwyno i'r Pwyllgorau Craffu oherwydd, yn y dyfodol, gallai adroddiadau hefyd gynnwys canlyniadau fel y'u cofnodwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a data cymharol gan awdurdodau lleol eraill.

I gloi, cyfeiriwyd yr Aelodau at Atodiad 1 a oedd yn nodi trosolwg o'r cynllun adborth cwsmeriaid, a dadansoddiad byr ar gyfer 2018/19.

Gofynnodd Aelod a yw ymholiadau/sylwadau a gaiff eu cofrestru drwy Twitter a mathau eraill o gyfryngau cymdeithasol yn cael eu monitro. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraidd a Chyfathrebu fod y sylwadau'n cael eu cofnodi, a bod unrhyw sylwadau ar y cyfryngau cymdeithasol yn cael eu cyfeirio at y garfan gofal cwsmer. Dywedodd e eu bod nhw'n cael eu adrodd i uwch reolwyr y cyngor fel sy'n briodol.

Gofynnodd Aelod am ddiffinio cwyn a gofynnodd sut y gellir nodi ymholiad dros y ffôn fel cwyn neu gais am wasanaeth. Eglurwyd bod gwybodaeth am gwyno yn cael ei darparu i'r cyhoedd yn ystod y sgwrs ffôn ac, yn gyffredinol, os yw'r mater yn cael ei gofnodi am y tro cyntaf, fe'i ystyrir yn gais am wasanaeth. Pwysleisiwyd mai aelodau'r cyhoedd eu hunain sydd i benderfynu a yw eu hymholiad yn gŵyn neu'n sylw.

Yn dilyn pryder a godwyd ynghylch sut mae Ysgolion yn nodi eu cwynion, eglurwyd bod gan bob Ysgol yn Rhondda Cynon Taf bolisi cwyno unigryw, gyda'r corff llywodraethu yn gyfrifol am ei lunio. Nododd y Rheolwr Adborth, Ymgysylltu a Chwynion Cwsmeriaid ei bod yn gweithio ochr yn ochr â'r Uwch Garfan Reoli yn yr Adran Addysg i nodi meysydd lle mae modd gwella'r Cynllun Adborth Cwsmeriaid.

Tynnwyd sylw at y ffaith fod canran uchel o gwynion a gadarnhawyd yn llawn ac yn rhannol, fe sydd wedi'i nodi yn yr adroddiad. Roedd yr Aelodau'n awyddus i wybod sut roedd hyn yn llywio'r agenda ar gyfer y dyfodol a sut mae'r Cyngor yn defnyddio'r data. Cadarnhawyd bod yr awdurdod lleol yn gwneud y cysylltiad rhwng nifer fawr o gwynion a meysydd gwasanaeth sydd angen buddsoddiad, ac mae penderfyniadau'r Cabinet yn dangos hyn.

Awgrymodd Aelod y dylid galw'r Gwasanaeth Cwynion yn wasanaeth 'Safonau Proffesiynol' gan nodi sut, yn gyffredinol, y mae'r ganmoliaeth yn cael llai o sylw.

Cadarnhaodd y Rheolwr Adborth, Ymgysylltu a Chwynion Cwsmeriaid nad oes unrhyw wybodaeth ar gael ynghylch a fydd data Cymru gyfan yn cael ei gyhoeddi gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ond nododd fod y pwerau newydd sydd ar gael i'r Ombwdsmon yn golygu bod modd cynnal ymchwiliad i awdurdod lleol yn seiliedig ar y tuedd sy'n dod i'r amlwg.

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD:**

- Bod adroddiad cynnydd ynghylch Cynllun Adborth Cwsmeriaid corfforaethol y Cyngor yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu bob chwe mis (i gynnwys Adroddiad Blynyddol y Cynllun Adborth Cwsmeriaid); a
- Bod yr adroddiad nesaf i'r Pwyllgor Craffu yn ymgorffori esboniad manwl o'r broses gwyno dau gam, gan gynnwys astudiaethau achos.

14 Pecyn Cymorth Craffu (Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru)) – Argymhellion y Gweithgor

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu ei adroddiad mewn perthynas â'r canfyddiadau a deg argymhelliad y Gweithgor Craffu a sefydlwyd i ystyried y seilwaith cerbydau carbon isel i gefnogi perchnogaeth cerbydau carbon isel yn Rhondda Cynon Taf. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu wedi cytuno i ddefnyddio'r pwnc i brofi'r defnydd o Becyn Cymorth Craffu Cenedlaethau'r Dyfodol er mwyn helpu'r Cyngor i fodloni ei ofynion mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Wrth ymgymryd â'i waith, cynhaliodd y Gweithgor Craffu drafodaethau eang ar y prosiect, gan alw am dystiolaeth o nifer o ffynonellau megis Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, ymchwil ar bolisiâu a chynlluniau ar lefelau byd-eang, y DU, cenedlaethol a lleol. Yn ystod y cyfnod yma, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei adroddiad 'Ffyniant i bawb: Cymru Carbon Isel 2019' a chyhoeddodd yr awdurdod lleol ei ymateb i Net Zero: y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod yr argymhellion yn cydnabod bod Cymru ar ei hôl hi, a'u bod yn canolbwyntio ar y paratodau ar gyfer dyfodol yr awdurdod lleol, gan ddarparu arweinyddiaeth strategol ac ystyried gwaith ymgysylltu â thrigolion. Aeth ati i gydnabod fod modd cyflawni llawer o'r gwelliannau trwy'r Fargen Ddinesig.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, o ran pris ac ystod y cerbydau, fod y gweithgor yn teimlo bod rhywfaint o'r wybodaeth sydd ar gael yn tanamcangyfrif y defnydd o gerbydau carbon isel yn y dyfodol, gan fod arferion yn debygol o newid. Ychwanegodd fod y gweithgor o'r farn y dylai'r Cyngor alw ar Lywodraeth Cymru i roi rhagor o arweiniad o ran seilwaith Cerbydau Trydan ledled Cymru ac annog Llywodraeth y DU i gyflwyno'r cymhellion a'r seilwaith sydd eu hangen i annog gyrwyr i ddefnyddio ceir trydan.

I gloi, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth y byddai'r canfyddiadau'n cael eu hadrodd i'r Cyngor yn dilyn yr Hysbysiad o Gynnig gwreiddiol, ac y byddai'r argymhellion yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 24 Medi 2019.

Cyfeiriodd Cadeirydd y Pwyllgor Craffu yr Aelodau at y tabl a nodwyd yn yr adroddiad, sy'n dangos y nifer o bobl y mae disgwyl iddynt ddefnyddio ceir 'plug-in' yn Rhondda Cynon Taf erbyn 2030. Atgoffodd y Pwyllgor hefyd fod grantiau ar gyfer ceir hybrid 'plug-in' wedi'u torri yn y DU, a fydd yn cael effaith sylweddol ar werthiant ceir trydan ac yn lleihau'r cymhelliant i gyflawni'r nodau amgylcheddol. Yn ogystal, dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraataidd a Chyfathrebu, fod y Gweithgor wedi cael gwybod am yr opsiwn dan arweiniad masnachol, lle byddai Llywodraeth Cymru yn arwain y gwaith o sefydlu seilwaith Cerbydau Trydan. Gallai hyn fod yn ddewis da ac yn fodel gwell i'r awdurdod lleol ei ddilyn.

Gofynnodd un Aelod a gafodd ymarfer addas ei gynnal i nodi lleoliadau'r cyfleusterau gwefru presennol ar draws RhCT. Cadarnhaodd y Cadeirydd fod hyn wedi'i ystyried, a gwelwyd bod nifer y pwyntiau gwefru yn gyfyngedig, er bod y pwyslais ar sicrhau seilwaith a fydd yn cefnogi teithiau hirach trwy atyniadau hamdden a thwristiaeth.

Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor Craffu ac aelodau'r Gweithgor fod yr argymhellion yn briodol, a'u bod wedi'u gosod ar y lefel gywir, gan ganolbwyntio ar deithio o bell. Rhannodd rhai o aelodau'r Gweithgor Craffu eu profiadau o'r broses, a nodon nhw fod y gwaith wedi bod yn dasg enfawr ac yn heriol o safbwynt technegol. Bu llawer o ddadlau ynghylch yr amser y dylai'r awdurdod lleol symud ymlaen â'r datblygiad ar gyfer y seilwaith cerbydau carbon isel.

Ar ôl trafod yr adroddiad, **PENDERFYNWYD:**

1. Cymeradwyo'r argymhellion (yn amodol ar ddiwygiad bach i argymhelliad 9);
2. Gofyn i'r Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraataidd a

Chyfathrebu, gyflwyno'r canfyddiadau a'r argymhellion i'r Cabinet ar 24 Medi 2019 ac i gyfarfod o'r Cyngor Llawn yn y dyfodol.

15 Y Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn (Yn ei rôl fel y Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn dynodedig (o dan Adrannau 19 ac 20 o Ddeddf yr Heddlu a Chyfiawnder 2006))

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Diogelwch y Cyhoedd adroddiad y Cyfarwyddwr Materion Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymuned, a rhoddodd drosolwg o Gynllun Cyflenwi Cymunedau Diogel Cwm Taf 2018-21 i Bwyllgor Trosedd ac Anhrefn dynodedig y Cyngor (o dan adrannau 19 a 20 o Ddeddf Cyfiawnder yr Heddlu 2006).

Esboniodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth strwythur Bwrdd Partneriaeth Cymunedau Diogel Cwm Taf, fel y nodir yn Ffigur 1 yn yr adroddiad. Mae hwn yn cynnwys awdurdodau cyfrifol sy'n gweithio gyda'i gilydd mewn partneriaeth fel rhan o'r Bwrdd Partneriaeth Cymunedau Diogel, ac yn adrodd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Cafodd y Pwyllgor Craffu wybod nad yw Pen-y-bont ar Ogwr yn rhan o'r Bwrdd Partneriaeth Cymunedau Diogel ar hyn o bryd a bod ganddo ei drefniadau Cymunedau Diogel ar wahân ei hun, ond gallai hyn fod yn destun newid yn y dyfodol yn dilyn canlyniad adolygiad o ffiniau Heddlu De Cymru.

Mae Deddf Trosedd ac Anhrefn 1998 (fel y'i diwygiwyd) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Bwrdd Cymunedau Diogel ddatblygu strategaeth ar gyfer lleihau trosedd ac anhrefn yn yr ardal. Ymhellach, cafodd asesiad diogelwch cymunedol 2017 ei lunio er mwyn llywio'r strategaeth honno a chanolbwyntio ar chwe maes blaenoriaeth. Mae'n nodi'r argymhellion allweddol sydd angen i'r Bwrdd Cymunedau Diogel eu datblygu'n rhan o Gynllun Gweithredu Partneriaeth Cymunedau Diogel 2018-21. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth mai pwrpas y Cynllun yw sicrhau bod Partneriaeth Cymunedau Diogel Cwm Taf yn atebol am gyflawni camau gweithredu sy'n ymateb i'r blaenoriaethau a nodwyd gan Asesiad Anghenion Cymunedau Diogel Cwm Taf 2017.

I gloi, ceisiodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth sylwadau'r Pwyllgor Craffu mewn perthynas â pha bynciau o Gynllun Cyflenwi Cymunedau Diogel Cwm Taf 2018-21 yr hoffai'r aelodau graffu'n fanylach arnyn nhw mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn yn y dyfodol.

Mewn ymateb i ymholiad ynghylch a oes gan Bartneriaeth Diogelu Cwm Taf y grym i fwrw ymlaen ag unrhyw argymhellion, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Diogelwch y Cyhoedd y mecanwaith adrodd; byddai argymhelliad gan Fwrdd y Bartneriaeth Cymunedau Diogel i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn golygu bod modd datblygu ymrwymiad corfforaethol ar lefel uwch a chyflawni gweithredoedd yn rhan o benderfyniad aml-asiantaeth rhwymol.

Gofynnodd Aelod arall o'r Pwyllgor am eglurhad ynglŷn â llywodraethu'r Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn, ac awgrymodd mai rôl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yw monitro Cynllun Cyflenwi Cymunedau Diogel Cwm Taf 2018–21, gan adael y Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn i ddelio â materion mwy lleol fel ymddygiad gwrthgymdeithasol, diogelwch cymunedol a phroblemau iechyd meddwl. Tynnodd yr Aelod sylw at y ffaith bod y cylch gorchwyl ar gyfer Cydbwyllgor Trosolwg a Chraffu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf yn eithrio

materion y mae modd i bwyllgor Trosedd ac Anrhefn yr Awdurdod Lleol. Hefyd, nid yw'r Cydbwyllgor wedi cyfarfod eto i osod ei raglen waith ar gyfer y dyfodol.

Mewn ymateb, cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu at Gonsortium Canolbarth y De, y gwasanaeth addysg ar y cyd ar gyfer y pum awdurdod lleol sy'n edrych ar ddatblygu gwasanaeth gwella ysgolion sy'n herio, monitro a chefnogi ysgolion i godi safonau. Ychwanegodd y gallai'r Pwyllgor Craffu - Plant a Phobl Ifanc hefyd ystyried yr un materion wrth ddatblygu gwelliannau'r ysgol o fewn ei gylch gorchwyl. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu sy'n eistedd fel Pwyllgor Trosedd ac Anrhefn dynodedig y Cyngor yn gallu ystyried y chwe blaenoriaeth strategol yn y Cynllun Cyflenwi, a phenderfynu a ydynt yn mynd i'r afael ag anghenion ein cymunedau ac yn darparu'r gwasanaethau addas trwy waith partneriaeth gwell. Ychwanegodd y bydd Cydbwyllgor Trosolwg a Chraffu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf yn cwrdd ar 27 Medi 2019 pan fydd yn llunio ei raglen waith ar gyfer y dyfodol.

Dywedodd Aelod yr hoffai weld tystiolaeth o'r effaith y mae'r chwe blaenoriaeth strategol yn ei chael ar gymunedau, a hynny ar ffurf data ansoddol. Gofynnodd beth yw'r effeithiau o ganlyniad uniongyrchol i'r camau a gymerwyd o fewn pob un o'r blaenoriaethau; a yw preswylwyr yn profi llai o sŵn ac yn dyst i lai o weithgarwch sy'n ymwneud â chyffuriau yn eu cymunedau o ganlyniad i'r camau gweithredu, ac a yw preswylwyr yn teimlo'n fwy diogel. Teimlai y byddai data ansoddol yn rhoi'r wybodaeth berthnasol i'r Aelodau.

Cyfeiriodd y Cadeirydd at yr egwyddor a nodwyd yn 3.5 (iv) yr adroddiad, sy'n nodi bod y Bwrdd Cymunedau Diogel yn monitro cynnydd y Cynllun Cyflenwi ac yn sail i ddatblygiad y Cynllun a oedd, yn ei farn ef, yn briodol i'r pryder a godwyd gan y Pwyllgor.

I gloi, nododd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Diogelwch y Cyhoedd fod arolwg tref blynyddol yn cael ei gynnal yn gofyn i breswylwyr a ydyn nhw'n teimlo'n ddiogel yn eu cymunedau, sy'n ffordd effeithiol o fesur llwyddiant y camau a gymerwyd. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod y Cynllun Cyflenwi yn amrywiol iawn ac yn cydnabod nad yw'r holl wybodaeth a mesurau wedi'u cynnwys yn adroddiad y Pwyllgor hwn. Serch hynny sicrhaodd y Pwyllgor Craffu y byddai'r mesurau cyflawniad perthnasol yn cael eu darparu ar ôl i Aelodau ddewis thema benodol.

PENDERFYNWYD y byddai'r data ansoddol mewn perthynas â'r effaith y mae'r camau gweithredu o fewn y chwe blaenoriaeth strategol yn ei chael ar ein cymunedau yn cael ei ddwyn i gyfarfod nesaf y Pwyllgor Trosolwg a Craffu (7 Hydref 2019). Nod hyn yw galluogi Aelodau i ddewis llinynnau priodol o Gynllun Cyflenwi Partneriaeth Cymunedau Diogel Cwm Taf i'w hadolygu'n fanylach.

**Daeth y cyfarfod i ben am
6.30pm**

**Y Cynghorydd M Adams
Cadeirydd**

CYNGOR RHONDDA CYNON TAF

Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a gafodd ei gynnal Ddydd Llun, 23 Medi 2019 am 5pm yn Siambr y Cyngor, Y Pafiliynau, Parc Hen Lofa'r Cambrian. Cwm Clydach, Tonypanyd CF40 2XX.

Cynghorwyr y Fwrdeistref Sirol – Aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn bresennol: -

Y Cynghorydd M Adams (Cadeirydd)

Y Cynghorydd S Evans   Y Cynghorydd P Jarman
Y Cynghorydd H Boggis   Y Cynghorydd D Macey
Y Cynghorydd L Walker   Y Cynghorydd G Caple
Y Cynghorydd S Morgans   Y Cynghorydd W Jones

Swyddogion yn bresennol

Mr C Bradshaw – Prif Weithredwr
Mr C Hanagan – Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democraataidd a Chyfathrebu
Mr G Isingrini – Cyfarwyddwr Cyfadrn y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant
Mr N Wheeler, Ffyniant, Datblygu, a Gwasanaethau Rheng-flaen

Aelodau eraill yn bresennol

Y Cynghorydd G Thomas

Aelod Cyfetholedig yn bresennol

Mr J Fish – Cynrychiolydd Rhiant-lywodraethwr wedi'i ethol â'r hawl i bleidlais

16   **Datgan Buddiant**

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, doedd dim datganiadau o fuddiant ynglŷn â'r agenda.

17   **Ymddiheuriadau**

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan Gynghorwyr y Fwrdeistref Sirol J Bonetto, J Brencher, M Griffiths, J Harries ac E Stephens.

18   **Cynllun Corfforaethol 2020-2024**

Croesawodd y Cadeirydd bawb i gyfarfod arbennig y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a oedd wedi'i drefnu er mwyn rhoi'r cyfle i Aelodau'r Pwyllgor ymgymryd â gwaith cyn craffu ar Gynllun Corfforaethol drafft y Cyngor 2020-2024 ac argymhell ffordd ymlaen a llywio'r adborth i'r Cabinet.

Atgoffodd y Prif Weithredwr y Pwyllgor Craffu fod y Cyngor wedi cymeradwyo ei Gynllun Corfforaethol ar gyfer 2016-2020 ym mis Chwefror 2016 yn dilyn cyfnod o ymgynghori ynglŷn â'r weledigaeth, y pwrpas a'r tair blaenoriaeth ar y pryd, yr Economi, Pobl a Lle. Roedd y Cynllun Corfforaethol wedi llwyddo i llywio'r ffordd

y mae'r Cyngor yn gweithio ac mae wedi gwneud cynnydd mewn perthynas â materion lleihau fel gofod swyddfa'r Cyngor a buddsoddiad mawr i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus.

O ran Cynllun Corfforaethol drafft y Cyngor 2020-2024, gofynnwyd i aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ystyried a oedd yn nodi gweledigaeth a phwrpas clir ar gyfer y Cyngor ac a oedd y blaenoriaethau, Pobl, Lleoedd a Ffyniant, yn briodol. Atgoffwyd yr aelodau bod y flaenoriaeth 'Ffyniant' wedi disodli'r flaenoriaeth flaenorol, 'Economi', i adlewyrchu'n well faterion sy'n ymwneud â chanol ein trefi a'r ffordd y mae preswylwyr yn cynnal eu gwaith a'u busnes a sut maen nhw'n cymdeithasu.

Cyfeiriodd Aelod at weledigaeth y Cyngor ac awgrymodd y canlynol: - "Bod y lle gorau yng **Nghymru** i fyw, gweithio a chwarae..." nid De Cymru yn unig, i adlewyrchu'n well mai'r Cyngor hwn yw'r gorau yng Nghymru.

Cyfeiriodd Aelod arall at y weledigaeth ar gyfer ein cymunedau yn y cynllun a chyfeiriodd at ddata Arolwg Cenedlaethol Cymru 2016/17 a roddodd RCT yn y 19eg safle allan o 22 Awdurdod Lleol, islaw'r cyfartaledd Cenedlaethol gan nad yw trigolion yn teimlo eu bod yn cyfranogi o'u cymunedau. Mewn ymateb, cytunodd y Prif Weithredwr y byddai cynnal arolwg cyhoeddus gan y Cyngor ei hun yn ffordd o weld gwir adlewyrchiad o farn y cyhoedd ar wasanaethau'r Cyngor, ymgysylltu â'r gymuned ac ofn trosedd gan fod modd i rai arolygon sampl fod yn isel a darparu darlun camarweiniol.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu fod adroddiad i'r Pwyllgor Craffu – Cyllid a Chyflawniad nesaf yn nodi dull y Cyngor o ymgysylltu ac ymgynghori â thrigolion yn enwedig o ran newidiadau i wasanaethau, ymgynghori ar y gyllideb ac ymgysylltu â'r cynllun corfforaethol.

Atgoffodd yr aelod cyfetholedig a oedd yn bresennol y pwyllgor o bwysigrwydd ymgysylltu â phobl ifainc ac er bod y Cynllun Corfforaethol yn gadarn ac yn llawn dyheadau, roedd yn teimlo nad oedd yn apelio at bobl ifainc. Ar y cam yma, cadarnhawyd mai dim ond ceisio adborth gan Aelodau oedd y bwriad, ond byddai cyfle i ymgynghori â'r gymuned ehangach ar sawl ffurf gan gynnwys ar-lein, sioeau teithiol hygyrch ac achlysuron ymgysylltu penodol ar gyfer pobl ifainc a phobl hŷn.

Awgrymodd Aelod mai thema allweddol i bobl ifainc, a rhywbeth sy'n peri pryder iddyn nhw, yw newid yn yr hinsawdd ac efallai fyddai cynnwys y pwnc yma yn ennyn eu diddordeb. Tynnwyd sylw at y ffaith bod nifer o gamau gweithredu eisoes ar waith i fynd i'r afael â'r mater hwn o dan y flaenoriaeth Ffyniant.

Pobl: annibynnol, iach a llwyddiannus

Esboniodd y Prif Weithredwr fod pob blaenoriaeth yn cynnwys nifer o amcanion a nifer o gamau gweithredu yn rhan o bob amcan. Roedd gofyn i'r Pwyllgor Craffu lunio barn ynglŷn â pherthnasedd yr amcanion a pha mor briodol oeddent, a gwahoddodd y Pwyllgor i awgrymu meysydd eraill i'w cynnwys lle y bo'n briodol.

Trafododd yr aelodau tlodi plant a'r pryder ynglŷn â'r niferoedd sy'n byw mewn tlodi. Nodwyd bod hwn yn bwnc y dylid cyfeirio ato yn y Cynllun Corfforaethol. Roedden nhw'n cydnabod nad oedd o reidrwydd yn ymwneud â thlodi ariannol

ond ei fod yn ymwneud ag addysg wael ac amddifadedd cymdeithasol. Nododd y Prif Weithredwr fod addysg yn allweddol i alluogi teuluoedd i oresgyn tlodi. Er gwaethaf y pryderon a godwyd ynglŷn â cholli cyswllt â theuluoedd ar lefel leol oherwydd canoli gwasanaethau, pwysleisiodd Cyfarwyddwr Cyfadran y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant fod ystod eang o wasanaethau ar gael sydd bellach yn fwy effeithiol, fel y fenter 'Teuluoedd Cydnerth' sy'n adnabod y teuluoedd (estynedig) hynny sydd angen cymorth.

Cytunwyd y byddai hyrwyddo materion diogelu yn cael ei dargedu'n ehangach trwy nifer o ffynonellau megis gwefan y Cyngor.

Roedd ymholiad mewn perthynas â'r cyfleoedd cynyddol i weithio mewn partneriaeth ac a oes gan yr awdurdod lleol y cydbwysedd iawn, neu a oes gormod o ddibyniaeth ar bartneriaid ar hyn o bryd. Cafodd yr aelodau eu hatgoffa bod yr awdurdod lleol yn ddiweddar wedi dwyn Bwrdd Iechyd Cwm Taf i gyfrif gyda chais bod camau pellach yn cael eu hadrodd yn ôl i'r Cyngor Llawn, gan ddangos ei arweinyddiaeth.

Cyfeiriwyd at yr arolwg cynharach a nododd fod 52.9% o drigolion RhCT o'r farn bod Gwasanaethau Cymdeithasol i Oedolion yn darparu gwasanaeth effeithiol, sy'n peri'r cwestiwn a yw'r arolygon yn adlewyrchu gwir farn y cyhoedd ac a yw gwasanaethau'n llwyddiannus? Cadarnhaodd Cyfarwyddwr Cyfadran y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant fod adroddiad Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynnig tystiolaeth sy'n gosod RhCT yn agosach at y chwarter uchaf mewn sawl maes. Rhoddodd sicrwydd i'r Pwyllgor Craffu mai gweledigaeth y Cyngor yw i bob plentyn yn y Fwrdeistref Sirol gyflawni hyd eithaf ei allu a bod yr awdurdod lleol yn dyheu am weld pawb yn llwyddo. Ychwanegodd y Prif Weithredwr, fel y gwelir yn adroddiad Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Cynllun Adborth Cwsmeriaid - Adroddiad blynyddol Rhoi Sylwadau, Canmol a Chwyno, fod llai o gwynion yn cael eu cyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (PSOW) a datryswyd y rhai a atgyfeiriwyd yn llwyddiannus gan y maes gwasanaeth perthnasol.

Lleoedd: creu cymdogaethau mae pobl yn falch o gael byw a gweithio ynddyn nhw

Dywedodd yr aelodau fod RhCT ymhell ar y blaen i awdurdodau lleol eraill o ran torri gwair a chynnal a chadw ei fannau gwyrdd a'i wasanaethau glanhau'r strydoedd. Adroddodd Cyfarwyddwr y Gyfadran – Ffyniant, Datblygu a Gwasanaethau Rheng Flaen am nifer o feysydd o dan y flaenoriaeth 'Lleoedd' sy'n cyflawni'n dda, e.e. roedd gostyngiad yn nifer yr hawliadau yswiriant oherwydd y gwaith parhaus i wella cyflwr y ffyrdd ledled y Fwrdeistref Sirol. Ychwanegodd fod y Cyngor, trwy nifer o fentrau, yn ceisio cyflawni ei darged i ailgylchu 70% o ddeunyddiau a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae lefelau baeddu cŵn a thipio anghyfreithlon wedi gostwng oherwydd pwerau gorfodi. Tynnodd yr aelodau sylw at barcio anghyfreithlon fel maes i'w gynnwys yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor gan ddefnyddio cerbyd gorfodi parcio â chamerâu symudol y Cyngor i gael delweddau clir o gerbydau sy'n parcio'n anghyfreithlon y tu allan i'n hysgolion, mewn arosfannau bysiau ac ar groesfannau cerddwyr.

Canmolodd yr aelodau y broses ailgylchu yn RhCT a oedd yn cael ei hystyried yn 'wasanaeth o'r radd flaenaf' yn enwedig y gwasanaeth ailgylchu cewynnau sydd bellach â dros 11,000 o breswylwyr yn cymryd rhan ond roedd yr Aelodau'n

awyddus i'r cynlluniau sy'n gweithio'n dda gael eu hyrwyddo ymhellach.

Cytunwyd y dylid cynnwys adran ar gymunedau diogel yn y Cynllun Corfforaethol a fyddai'n dangos sut mae'r Cyngor yn sicrhau bod RhCT yn un o'r lleoedd mwyaf diogel yng Nghymru i fyw a sut mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni hyn.

Ffyniant: creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuriaidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu

Cytunodd y Pwyllgor Craffu mai'r hyn sy'n allweddol i drigolion RhCT er mwyn ffynnu yw darparu tai o safon uchel a rhoi cymorth i bobl ddod o hyd i waith. Fel priif gyflogwr, gofynnodd yr Aelodau sut mae'r Cyngor yn bwriadu darparu cyflogaeth â chyflog gwell. Cadarnhawyd bod y Cyngor eisoes yn cefnogi rhieni sy'n gweithio i ddod yn ôl i'r gwaith a'i fod yn cyflwyno cynlluniau graddedigion a phrentisiaethau rhagorol. Mae busnesau'n cael eu hannog i agor yng nghanol trefi fel datblygiad Dyffryn Taf ym Mhontypridd a fydd yn cynyddu nifer yr ymwelwyr â'r ardal a gwariant lleol. Yn unol â hyrwyddo canol trefi, adroddwyd y byddai'r staff o Dŷ Bronwydd yn cael eu symud i ganol tref y Porth er mwyn helpu'r dref i ffynnu tra byddai'r adeilad yn cael ei drawsnewid yn gyfleuster Gofal Ychwanegol i drigolion y Fwrdeistref Sirol sydd angen cymorth ychwanegol.

Cafodd yr aelodau wybod bod cwmnïau lleol bellach yn rhyng-gysylltu ac yn marchnata â'i gilydd, gan greu rhwydwaith lleol, trwy'r Fargen Ddinesig. (Rhoddwyd enghraifft o gwmnïau'n creu cymhorthion/dyfeisiau meddygol.)

Awgrymodd Aelod fod y Cynllun Corfforaethol yn cydnabod sut mae'r Cyngor yn bwriadu cefnogi'r rhai sy'n cyflawni canlyniadau addysgol i'n disgyblion a chodi cyflawniad.

Cytunodd yr aelodau fod angen gwella'r ffordd rydyn ni'n hyrwyddo ein cyrchfannau i dwristiaid a'n manau gwyrdd trwy ddsbarthu pamffledi twristiaeth RhCT yn fwy eang a gwella'r arwyddion i'n parciau. Dywedodd y Cadeirydd hefyd y dylai pobl leol gael eu cyflogi yn ein safleoedd treftadaeth pwysig.

I gloi, gofynnwyd i'r Pwyllgor Craffu roi ystyriaeth bellach i'r dull o gyflawni'r blaenoriaethau a materion penodol fel newid yn yr hinsawdd ac a yw'r saith nod llesiant cenedlaethol o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 wedi cael sylw priodol.

Codwyd pryder mewn perthynas â lleihau corsydd mawn i ddarparu ar gyfer y tyrbinau gwynt a'r ofn bod RhCT yn ardal bwysig o ran datblygu ynni gwynt yn y dyfodol. Gofynnodd yr Aelod ai mater i RCT oedd herio Arolygiaeth Gynllunio Cymru mewn rhai achosion er mwyn amddiffyn ei chynefinoedd naturiol presennol a sicrhau balans. Awgrymwyd efallai mai dylanwad 10 awdurdod lleol y Fargen Ddinesig fyddai'r ffordd orau ymlaen wrth fynd i'r afael â'r mater hwn.

Mewn ymateb i ymholiad mewn perthynas â'r Gwaith 'Phurnacite' yn Aberaman, awgrymwyd y byddai trafodaethau gyda Llywodraeth Cymru / y Datblygwyr yn digwydd dros yr ychydig flynyddoedd nesaf i annog datblygiadau tai mawr ar y safle.

Yn dilyn trafodaethau helaeth **PENDERFYNWYD** cymeradwyo drafft terfynol,

ymgorffori'r sylwadau a'r pwyntiau a godwyd gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i'w cynnwys yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor 2020-2024, i'w ystyried yn y dyfodol gan y Cabinet, cyn ymgysylltu'n eang â'r cyhoedd, staff a rhanddeiliaid.

18 Materion Brys

19 EITEM BRYs - RHYBUDD O GYNNIG

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu yr adroddiad brys yn cynnig trefniadau er mwyn i'r Pwyllgor Craffu symud y Rhybudd o Gynnig (fel y'i diwygiwyd) mewn perthynas â datblygu rheilffyrdd a metro yn y Sir yn y dyfodol yn ei flaen, fel y cefnogwyd gan y Cyngor Llawn ar 18 Medi 2019.

Gofynnwyd i'r aelodau ystyried sefydlu Gweithgor i ddelio â'r mater a gyfeiriwyd at y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu. Awgrymwyd y dylid gwahodd cynigydd ac eiliwr y cynnig i bob cyfarfod a bod cylch gorchwyl ac amserlen cyfarfodydd yn y dyfodol yn cael eu sefydlu yn y cyfarfod cychwynol.

Nododd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, fel sydd wedi'i nodi yn yr adroddiad, fod y buddsoddiadau ymrwymiad yn fanteisiol i RCT gan fod modd i'r awdurdod lleol wneud y mwyaf o'r cyfleoedd i ychwanegu gwerth at y buddsoddiad cyfredol ac y gallai hynny gynnwys seilwaith a gwasanaethau rheilffordd newydd neu estynedig, trenau, tramiau, bysiau cyflym a theithio llesol ar adeg dyngedfennol pan fydd y Cabinet a'r Cyngor yn adolygu Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) y Cyngor.

Cadarnhawyd y byddai'r Cynghorydd D Macey yn dod i'r Gweithgor Craffu fel yr Aelod Plaid Cymru sylweddol gyda'r Cynghorwyr K Morgan a G R Davies yn dod yn ôl yr angen.

Gofynnodd y Cadeirydd i'r aelodau ystyried y ffordd orau o dderbyn barn aelodau sydd ddim yn rhan o'r pwyllgor mewn perthynas â'r mater, p'un ai trwy gyflwyniad llafar neu gyflwyniad ysgrifenedig. Cytunwyd y byddai aelodau sydd ddim yn rhan o'r pwyllgor yn cael eu gwahodd i gyflwyno eu barn yn bersonol gan roi cyfle i'r holl Aelodau gyfrannu at y mater hwn ledled y Sir.

PENDERFYNWYD sefydlu Gweithgor Craffu i ddelio â'r mater ac i dderbyn enwebiadau gan aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i'w cyflwyno i'r Prif Swyddog Craffu. Ymhellach, mae gwahoddiad i aelodau sydd ddim yn rhan o'r pwyllgor gyflwyno eu sylwadau i gyfarfod o'r Gweithgor yn y dyfodol.

Daeth y cyfarfod hwn i ben am 6.30pm

**Y Cynghorydd M Adams
Cadeirydd**

Tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

OVERVIEW & SCRUTINY COMMITTEE 24th October 2019

PRE SCRUTINY FEEDBACK

REPORT OF THE SERVICE DIRECTOR OF DEMOCRATIC SERVICES & COMMUNICATIONS

1 PURPOSE OF THE REPORT

- 1.1 The purpose of the report is to provide Members of the Overview & Scrutiny Committee with the decision Cabinet following the pre scrutiny opportunity undertaken by this Committee of the Council's Draft Corporate Plan 2020.

2 RECOMMENDATIONS

It is recommended that Overview & Scrutiny:-

- 2.1 Acknowledge the content of the Cabinet Decision Notice (appended to the report) in response to the opportunity afforded to this Committee to undertake pre scrutiny of the Council's draft Corporate Plan 2020.

3 BACKGROUND INFORMATION

- 3.1 Members of the Overview & Scrutiny Committee undertook pre scrutiny of the Council's draft Corporate Plan 2020 at its special meeting held on the 23rd September 2019. At the meeting discussions were far reaching and Members provided contributions and observations in relation to each of the Council's main priorities and key commitments as set out in the Council's draft Corporate Plan.
- 3.3 The comments captured at the meeting were subsequently incorporated into the draft Corporate Plan which was considered by Cabinet at its meeting on the 17th October 2019.
- 3.4 The Decision Notice from the meeting of the Cabinet is appended to this report for Members' information.

4. CONCLUSION

- 4.1 By receiving the Cabinet Decision Notice members of the Overview & Scrutiny Committee are able to view the feedback of the Cabinet to the Pre Scrutiny opportunity which will further strengthen the scrutiny process.
- 4.2 This two way process fosters greater engagement between Scrutiny and the Cabinet, enabling Scrutiny to see the benefits of its pre scrutiny opportunities on the key policy decisions of the Council.

5 EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS

- 5.1 There are no Equality and Diversity implications arising from this report and no Equality Impact Assessment is deemed necessary for the purposes of this report.

6 CONSULTATION

- 6.1 The comments of this Committee were sought in respect of the Council's draft Corporate Plan 2020 before consideration by Cabinet. Following Cabinet's approval at its meeting on the 17th October 2019, the Council's Corporate Plan will go forward to public consultation.

7 FINANCIAL IMPLICATIONS

- 7.1 There are no financial implications as a result of the recommendations set out in the report.

8 LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

- 8.1 There are no legal implications as a result of the recommendations set out in the report.

9 LINKS TO CORPORATE AND NATIONAL PRIORITIES AND THE WELL-BEING OF FUTURE GENERATIONS ACT

- 9.1 In undertaken pre-scrutiny, the committee considered how the proposed report met the 5 ways of working of seven well-being goal, as contained with the Future Generations & Well-being Act when considering the report.
- 9.2 In doing so, the Committee considered the long-term impact of this proposal, opportunities to work better with people, communities and partners, to tackle persistent challenges such as health inequalities. This includes recognizing the importance of tackling climate change.

RHONDDA CYNON TAF COUNCIL

RECORD OF DECISIONS OF THE EXECUTIVE

DECISION MADE BY: Cabinet DATE DECISION MADE: 17 October, 2019

Cabinet Members Present:

Councillor A Morgan (Chair), Councillor M Webber (Vice-Chair),
Councillor R Bevan, Councillor A Crimmings, Councillor G Hopkins,
Councillor M Norris, Councillor J Rosser, Councillor R Lewis and
Councillor C Leyshon

Other Councillor(s) in Attendance:-

Councillor P Jarman

Agenda Item : 3

**SUBJECT: MAKING A DIFFERENCE: THE COUNCIL'S DRAFT CORPORATE PLAN
2020-2024 FOR CONSULTATION**

1. DECISION MADE:

Agreed –

1. To note the comments and observations of the Overview & Scrutiny Committee;
2. To endorse the recommendations outlined within the Council's draft Corporate plan 2020 – 2024 as follows:
  - i. To note the actions set out in the plan that will contribute to the Council's commitment to delivering the Net Zero Carbon targets set out by the Committee on Climate Change;
  - ii. To use the Corporate Plan as a key aspect of the forthcoming 2020/21 Budget Consultation process with the public of Rhondda Cynon Taf; and
  - iii. That the feedback from the consultation processes is presented to Cabinet in March 2020, with the revised Corporate Plan being presented to a meeting of the Council later that month.

N.B – With the permission of the Chair, County Borough Councillor P Jarman spoke on this item.

2. REASON FOR THE DECISION BEING MADE:

The need to update Members on the Council's draft corporate plan 2020 – 2024 for consultation following Pre-scrutiny by the Overview & Scrutiny Committee at its meeting on the 23rd September 2019.

3. LINKS TO CORPORATE PRIORITIES/FUTURE GENERATIONS - SUSTAINABLE DEVELOPMENT:

As outlined within Section 10 of the report, Pre-Scrutiny ties in with the Corporate Plan priorities by making the most of the budget and improving cost effectiveness.

The draft corporate plan proposes a new set of corporate priorities and performance targets which will drive the work of the Council between 2020/21 and 2024/25 and links to the Well-being of Future Generation Act and well being goals.

4. CONSULTATION UNDERTAKEN PRIOR TO DECISION BEING MADE:

As detailed in Section 7, the report will be subject to public consultation.

5. PREVIOUS CONSIDERATION BY A COMMITTEE OF THE COUNCIL:

The report was previously subject to pre-Scrutiny by the Overview & Scrutiny Committee at its meeting on the [23rd September 2019](#).

6. PERSONAL INTERESTS DECLARED:

None

7. DISPENSATION TO SPEAK (AS GRANTED BY STANDARDS COMMITTEE):

N/A

8. (a) IS THE DECISION SUBJECT TO CALL-IN BY THE OVERVIEW AND SCRUTINY COMMITTEE:

Yes

Note: This decision will not come into force and may not be implemented until the expiry of 3 clear working days after its publication i.e. **23 October 2019** to enable it to be the subject to the Call-In Procedure in Rule 17.1 of the Overview and Scrutiny Procedure Rules.

8.(b) IF NO, REASONS WHY IN THE OPINION OF THE DECISION-MAKER THE DECISION IS EXEMPT OR NON APPLICABLE:

I. COUNCIL / SCRUTINY FUNCTION (CALL IN IS THEREFORE NON APPLICABLE):-

Reason: N/A

II. URGENT DECISION:-

Reason N/A

8.(c) IF DEEMED URGENT - SIGNATURE OF PRESIDING MEMBER OR DEPUTY PRESIDING MEMBER OR HEAD OF PAID SERVICE CONFIRMING AGREEMENT THAT THE PROPOSED DECISION IS REASONABLE IN ALL THE CIRCUMSTANCES FOR IT BEING TREATED AS A MATTER OF URGENCY, IN ACCORDANCE WITH THE OVERVIEW AND SCRUTINY PROCEDURE RULE 17.2:

.....NA.....
(PRESIDING MEMBER) (Dated)

FOR OFFICE USE ONLY

PUBLICATION

Publication on the Councils Website:- **Thursday, 17 October 2019**

APPROVED FOR PUBLICATION: ✓

Tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

MUNICIPAL YEAR 2019-2020

OVERVIEW & SCRUTINY COMMITTEE 24th October 2019	AGENDA ITEM NO. 3
REPORT OF THE CHIEF EXECUTIVE	PREPARING FOR A NO DEAL BREXIT

Author: Marc Crumbie – Head of Procurement Delivery

1. PURPOSE OF THE REPORT

The purpose of this report is to:

- 1.1 Provide an update on the work that is taking place across the Council in the event that the UK leaves the EU on the 31st October 2019, in particular in the event of a No Deal Brexit.
- 1.2 Subject to any comments, seek approval to the recommendations outlined in Section 2.

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that:

- 2.1 Given the uncertainties that surround when, and in what form the UK leaves the EU, Members review the update provided within this report, and consider whether they have received sufficient assurance that the Council is doing everything that it possibly can do, to prepare for a No Deal Brexit.
- 2.2 Should Members identify any other areas which they consider require further assurance, the additional actions will be included within the Council's Brexit Preparedness Plan.

3. BACKGROUND

- 3.1 The current uncertainties around when and in what form the UK leaves the EU does not enable full and informed planning, as would be desired, particularly if

there is a No Deal Brexit. However, the Council has put in place arrangements whereby it is aiming to plan, as best as it possibly can do, for the UK leaving the EU.

3.2 A Brexit Preparedness Plan is in place, and covers the following areas:

- Communication;
- Emergency Management / Business Continuity;
- EU Settlement Scheme (EUSS);
- Community Cohesion;
- Supplies and Services;
- Business and the Local Economy; and
- Foodbanks

3.3 Specific actions have been identified within the Preparedness Plan, and responsible officers have been assigned to them. The Preparedness Plan is reviewed regularly and is shared with the Senior Leadership Team. Other action has already been taken to consider / assess any risks from sharing and storing data in other EU states if there is a No Deal Brexit. We are pleased to report that the Council has no business systems at risk from this potential issue.

3.4 The Council is a member of:

- The Local Government [EU] Preparedness Advisory Panel (Central South Wales Region).
  - Each month an update of the work undertaken to prepare for Brexit is provided.
  - The work to prepare across all Councils in the region is shared, so that lessons can be learnt. This also provides the opportunity to collaborate on appropriate areas of work.
- The Local Resilience Forum.
  - In the lead-up to Brexit, meetings are taking place to discuss this specifically.
  - With effect 21st October, Operation Yellow Hammer has been re-established.

3.5 It is considered that good governance arrangements are in place in respect of monitoring our actions to prepare and to report them, internally and to external forums when required. Section 4 of this report provides an overview of the work that has taken place to prepare.

4. WHAT HAVE WE DONE TO PREPARE?

4.1 In assessing what we needed to do in order to prepare for Brexit on the 31st October, we identified the following areas:

- Our role in **raising awareness** of what our residents, our staff and local businesses should know / should be doing to prepare;
- Establishing pragmatic **continuity plans** to ensure short-term disruption to our key frontline services is minimised, as far as we can practicably plan for;
- Supporting residents to apply for the **European Union Settled Status (EUSS)** scheme, and **monitoring any underlying tensions** within our communities, and
- Working with, listening to, and **supporting local food banks** in these uncertain times.

RAISING AWARENESS

4.2 In order to raise awareness of the guidance that has been published from the UK and Welsh Government, the Council has put in place the following arrangements:

Updated website

4.3 A new '[Preparing for Brexit](#)' tab was added to the homepage of the Council's website with the aim of ensuring that it has a prominent position, for ease of access. The content was reviewed, and now provides succinct links to UK and Welsh Government sites.

4.4 The following table summarises the visits to the relevant sections of the 'Preparing for Brexit' page:

	Visits
Preparing for Brexit (Homepage)	773
Business	104
EU citizens that live in Rhondda Cynon Taf	236
Third sector organisations	61
Personal data	74

Social media

4.5 A social media campaign is now underway, which covers the following areas:

Guidance to local businesses

4.6 The Council's role in respect of supporting local businesses through Brexit is to provide the necessary links to the guidance and support that has been made available by the UK and Welsh Government. For example, the Business [Wales Brexit Toolkit](#) and the new [Welsh Government EUSS](#) website.

4.7 The information provided in **Appendix A** has been posted to the relevant / local businesses across the County Borough. This approach is in addition to the social media campaign reference in section 4.5 above.

Payslip insert to staff & members

4.8 All staff received a payroll insert in the October 2019 payroll, a copy of which is provided at **Appendix B**. As well as raising awareness of the key supporting information that has been made available on our website, it was important that we encouraged staff to share this information with friends and relatives. Also, it's important that staff are aware of this information in the event that a customer asks them.

Our workforce – EUSS

- 4.9 Following a review that was undertaken in March 2019, we were aware that a relatively small number of Council staff could be affected by the EU Settled Status (EUSS) process. During the lead-up to 31st October, we have reviewed the workforce again, and have put in place arrangements that will support and help staff to apply. We have also written to our social care providers and asked them to review their staffing compliment for colleagues who should apply for the EUSS. Again the numbers reported back are very low but we have offered our social care providers our support for these staff if required.

BUSINESS CONTINUITY – KEY FRONTLINE SERVICES

- 4.10 The Council is responsible for delivering a significant number of services, the scope and complexity of which is diverse. In order to put appropriate arrangements in place to ensure continuity of services to our vulnerable customers, and also ensure that key responsibilities are delivered, we have reviewed the following service areas with a view to establishing short-term contingency arrangements:

- The provision of meals.
  - In schools, our residential homes and our meals on wheels service.
    - Alternative menus have been developed by Catering Services, and these have been designed to take into account any potential shortages of goods.
    - In the event that these contingency menus will be required, they will be initiated across the areas of the Council, as listed above.
- Ensuring that our residential homes are appropriately stocked with key supplies in the event of disruption.
  - It is imperative that these establishments are kept hygienic and clients have all of the key supplies they require, for example:
    - Cleaning / janitorial supplies;
    - Sanitary provision (hand soap, toilet paper, male & female sanitary products); and
    - Food.
  - Appropriate stocks of these commodities are in place to cover any potential short-term interruptions to supplies.
- Keeping our fleet moving
  - As the Council operates a diverse fleet, the ability to forecast what parts could be needed is difficult. Parts that have to be sourced from abroad may take longer to obtain and could cost more.

- Failure to obtain the required spares in a timely manner, will mean that the Council would have to seek support from hire companies in hiring-in similar or suitable alternative vehicles until such time as the spare parts arrive.
- Ensuring key vehicles have fuel
  - See fuel plan update at paragraph 4.15.

Continuity of Supplies and services

- 4.11 Further to the engagement that took place in the lead-up to March 2019, key suppliers of the Council have been contacted once more, to request Brexit preparedness statements.
- 4.12 In addition to this, these suppliers have been reminded of the importance to review their workforce(s) in order to implement appropriate EUSS arrangements, and the links to EUSS websites have been provided.
- 4.13 No significant issues have been identified from the responses received to date. However, some suppliers have stated that due to the uncertainties around what Brexit could mean to them, they are not in a position to provide absolute assurance, a position that the Council acknowledges.
- 4.14 In situations where a supplier identifies a potential issue, this is fed-back to the relevant service area(s), and the continuity plans are amended accordingly. For example, should the potential issue of a shortage of some fresh produce materialise, then the contingency menus in place have been designed to accommodate this.

Fuel Plan

- 4.15 Over and above the contingency plans that are in place in respect of our key frontline services, the Council has an established 'fuel plan'.
- 4.16 The fuel plan will be mobilised in the event of a national fuel shortage. The aim of the fuel plan is to ensure that prioritised Council vehicles have the appropriate fuel that could be used to deliver services, and also to transport key staff to and from their workplace(s). Should a national fuel shortage materialise, the Council will also work in partnership with Health Services to ensure that those residents that require specific appointments to be honoured are picked-up and dropped back home (dialysis patients for example).

EUROPEAN UNION SETTLED STATUS (EUSS)

- 4.17 The Home Office has identified that approximately 3,000 EU nationals reside within RCT. Unfortunately they are unable to provide any further information in

respect of where these may be located. The current data that we have suggests approximately 1,500 EU nationals reside in RCT.

- 4.18 The Council has utilised the data that it holds, and has mapped the communities across the County Borough where EU nationals reside. *NOTE: due to the GDPR, this information cannot be used to target individuals (i.e. direct letters / door knocking).*
- 4.19 We have a small team of Community Cohesion Officers for Cwm Taf, and they have been tasked with using the data that we have to help raise awareness of the EUSS.
- 4.20 We are pleased to note that the Council's Registrars Service has gained approval to [scan and verify](#) the required documentation, and this service went live to citizens with effect from 1st October 2019.

COMMUNITY COHESION

- 4.21 A team has been established and have been tasked with delivering a co-ordinated approach across Rhondda Cynon Taf and Merthyr Tydfil in respect of tracking any underlying unrest, and to support EU Nationals when applying for EUSS (summarised above).
- 4.22 Feedback from South Wales Police at this stage confirms no underlying tensions associated with Brexit within our communities.

LOCAL FOODBANKS

- 4.23 The Council is mindful that foodbanks are heavily reliant on donations from individuals, and given uncertainties that surround the impact that Brexit could have there is a risk that donations drop-off in the short-term.
- 4.24 Work has taken place with the local foodbanks to establish if they have any specific concerns, and whether the Council is able provide assistance.
- 4.25 The Council has committed funding for the purchase of some items of supplies, and this is being supported and matched by Local Housing Associations.
- 4.26 The ability to provide meaningful intervention has been further bolstered, by a recent announcement from the Welsh Government that grant funding has been made available to:
- Support short-term intervention.
    - For example, purchasing additional stock of key commodities on behalf of foodbanks, and distribute accordingly.

- Potentially use the grant funding to improve the infrastructure in place at foodbanks.
  - For example, improved storage / cold storage facilities such as fridges and freezers.

4.27 A meeting has taken place with the local foodbanks that operate within the County Borough, and arrangements are now in place to apply for this grant funding with the aim of supporting them over the coming months.

5. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS

5.1 There are no equality and diversity implications as a result of the recommendations set out in the report.

6. CONSULTATION

6.1 There are no consultation requirements emanating from the recommendations set out in the report.

7. FINANCIAL IMPLICATION(S)

7.1 Currently, there are no direct financial implications upon the Council's revenue budget in respect of our preparations for Brexit. However, if there is a No Deal Brexit, the Government Yellow Hammer report indicates that the costs of supplies and services are likely to rise, which in turn will have a negative impact on the Council's budget. Clearly, until any decisions are taken, we are uncertain as to the extent of this budget pressure.

8. LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

8.1 There are no legal or legislative implications emanating from the recommendations set out in the report.

9. LINKS TO CORPORATE AND NATIONAL PRIORITIES AND THE WELL-BEING OF FUTURE GENERATIONS ACT

9.1 The work undertaken to prepare for when the UK leaves the EU helps the Council to ensure that services delivered to our vulnerable citizens are as well prepared as we can possibly plan for. It also supports the Wellbeing Goals of ensuring a resilient Wales that has cohesive communities.

10. CONCLUSION

10.1 The uncertainties of when and in what form the UK leaves the EU do not enable our planning arrangements to be as fully informed as we would like. However,

the work that is taking place aims to assist the Council in preparing for the UK leaving the EU as best as it possibly can do.

- 10.2 The Council has reviewed its website with the aim of providing links to guidance that is available from the UK Government, and the Welsh Government. Guidance has been issued to local businesses that aims to raise awareness of what they should be doing to prepare. This is all supported by a social media campaign.
- 10.3 The work that has taken place to raise awareness of the EUSS process, along with the co-ordinated approach to monitoring potential underlying unrest aims to ensure the safety, and continued residence of our EU citizens.
- 10.4 Contingency plans are in place for our key frontline services. These aim to soften any impacts of short-term disruption to services. It is not possible to plan with certainty for potential longer term impacts, whatever they may be.
- 10.5 The Council's 'Preparing for Brexit' delivery plan, is reviewed and updated regularly.

LOCAL GOVERNMENT ACT, 1972

as amended by

THE ACCESS TO INFORMATION ACT, 1985

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

LIST OF BACKGROUND PAPERS

OVERVIEW AND SCRUTINY COMMITTEE

24th OCTOBER 2019

Report of the Chief Executive

Author: Marc Crumbie – Head of Procurement Delivery

Preparing for a No Deal Brexit

BREXIT

A chithau'n fusnes lleol gwerthfawr, mae'r Cyngor yn awyddus i sicrhau eich bod chi'n effro i'r hyn sydd angen i chi ei wneud er mwyn cynllunio ar gyfer Brexit. Mae'r canllaw byr yma yn nodi rhai meysydd allweddol rydyn ni'n eich annog chi i'w hadolygu.

Asesu pa mor barod ydych chi am Brexit:

Mae Busnes Cymru wedi creu gwefan ar gyfer helpu busnesau i baratoi ar gyfer Brexit. Beth bynnag yw maint neu raddfa eich busnes, mae'n werth edrych ar y wefan a chwblhau'r 'Pecyn Cymorth Brexit'.

Mae'r Pecyn yn canolbwyntio ar feysydd busnes allweddol - mae'n bosibl bydd rhai, os nad pob un o'r meysydd yma, yn berthnasol i chi. Wedi i chi gwblhau'r Pecyn, byddwch chi'n derbyn adroddiad a set o gamau gweithredu ynghyd ag arweiniad am sut i fynd i'r afael â'r camau sydd wedi'i nodi.

Hyd yn oed os ydych chi'n credu na fydd Brexit yn effeithio amoch chi, mae'r Cyngor yn eich annog chi i gwblhau'r Pecyn.

Yn ogystal â'r Pecyn, mae gwefan Busnes Cymru hefyd yn cynnwys llawer o wybodaeth a allai fod o ddefnydd i chi, gan gynnwys canllawiau ategol a manylion cyswilt.

Mae modd mynd ar BORTH Brexit drwy'r ddolen yma: businesswales.gov.wales/brexit/cy

Mae modd mynd i BECYN Cymorth Brexit drwy'r ddolen yma: businesswales.gov.wales/brexit/cy/pecyn-cymorth-ar-brexit

Statws Preswilydd Sefydlog yr UE

Os nad ydych chi wedi gwneud yn barod, rhaid i chi gynnal archwiliad o'ch gweithle er mwyn nodi os oes angen i unigolion wneud cais ar gyfer proses Statws Preswilydd Sefydlog yr UE.

Dyma ddolenni sydd â rhagor o wybodaeth am hynny: <https://www.rctcbc.gov.uk/CY/Council>

www.eusswales.com (Saesneg)
www.eusswales.com/cy/ (Cymraeg))

www.gov.uk/eusettledstatus

www.gov.uk/staying-uk-eu-citizen

The Council is keen to ensure that you, as a valued local business, is aware of what you need to do to plan for Brexit. This brief guidance note provides you with some key areas that we encourage you to review.

Assessing your preparedness for Brexit:

Business Wales has developed a website that is dedicated to helping business to prepare for Brexit. No matter the size and scale of your business, it's worth taking a look at the website and completing the 'Brexit Toolkit'.

The Toolkit focuses on key areas of business, some may not be relevant to you but others, if not, all will be. At the end of completing the Toolkit you'll receive a report, with a set of actions accompanied by guidance in terms of how to address the actions identified.

Even if you think you'll not be affected by Brexit, the Council encourages you to complete the Toolkit.

In addition to the Toolkit, the Business Wales website also holds a lot of information that you may find useful in terms of supporting guidance and contact details.

The Brexit PORTAL can be accessed using this link: businesswales.gov.wales/brexit/

The Brexit TOOLKIT can be accessed using this link: businesswales.gov.wales/brexit/brexit-toolkit

EU Settled Status

If you haven't already done so, you'll also need to review your workforce to identify whether any individuals need apply for the EU Settled Status process.

For more information the following links may help:

www.rctcbc.gov.uk/EN/Council/Brexit/PreparingforBrexit/PreparingforBrexit.aspx

www.eusswales.com (English)
www.eusswales.com/cy/ (Welsh)

www.gov.uk/eusettledstatus

www.gov.uk/staying-uk-eu-citizen

BREXIT

Beth mae'r Cyngor yn ei wneud i baratoi at adael Undeb Ewrop (Brexit)?

Mae gwasanaethau allweddol y Cyngor yn cael eu hadolygu fel bydd modd rhoi cynlluniau wrth gefn ar waith i sicrhau bod cyn lleied o darfu ag y bo modd ar ddarpariaeth gwasanaethau, cyn belled ag y gallwn ni gynllunio ar ei gyfer.

Yn ystod y cyfnod sy'n arwain at y dyddiad y mae disgwyl i'r DU adael yr UE, bydd preswylwyr a busnesau lleol yn derbyn gwybodaeth allweddol mewn perthynas â Brexit.

Mae ein gwefan yn cynnwys canllawiau defnyddiol ar y meysydd allweddol canlynol:

- **Busnesau**
- **Dinasyddion yr UE sy'n byw yn RhCT a / neu'n gweithio i'r Cyngor**
- **Sefydliadau'r trydydd sector**
- **Data personol**

Mae mwy o fanylion ar gyfer pob un o'r adrannau uchod ar wefan y Cyngor.

Fel gweithwyr gwerthfawr, gwnewch yn siŵr eich bod yn edrych ar adran Brexit ein gwefan. Nid yn unig bydd yn rhoi cymorth i chi, ond gall hefyd gynorthwyo i gyfeirio ein cwsmeriaid, eich teulu a'ch ffrindiau at y canllawiau defnyddiol hyn hefyd.

Canllawiau gan Lywodraeth San Steffan, a Llywodraeth Cymru:

Mae gan Lywodraeth San Steffan wefan benodol, ac mae modd ei chyrru gan ddefnyddio'r ddolen hon: www.gov.uk/brexit#business

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu gwefan sy'n darparu ystod eang o wybodaeth am faterion ymwmneud â Brexit. Mae modd cyrru'r wefan gan ddefnyddio'r ddolen ganlynol: www.llyw.cymru/paratoi-cymru

What is the Council doing to prepare for Brexit?

Key council services are being reviewed so that contingency plans can be put in place to ensure that disruption to service provision is minimised, as far as we can possibly plan for.

During the period leading up to the date that the UK is scheduled to leave the EU, residents and local businesses will receive key information in respect of Brexit.

Our website contains useful guidance on the following key areas:

- **Businesses**
- **EU citizens that live in RCT and/or work for the Council**
- **Third sector organisations**
- **Personal data**

More detail for each of the sections listed above is provided on the Council's website.

As valued employees, please ensure that you take a look at the Brexit section of our website. It may not only provide assistance to you, but may also assist to sign-post our customers, your family and friends in the direction of this helpful guidance too.

UK & Welsh Government Guidance

The UK Government has a dedicated website, and can be accessed using this link: www.gov.uk/brexit#business

The Welsh Government has developed a website which provides a wide range of information on Brexit-related issues. The website can be accessed using the following link: www.gov.wales/preparing-wales

